

640672

NACZELNE DOWODZTWO T.P.

Biuro Świdencyjne.

/ SZTAB GENERALNY /

Sw. 6. Nr. 59697/II.

RESUME INFORMACYJNE
z dnia 1. stycznia 1920 r.

PANSTWA NADBALTYCKIE

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

/ SZTAB GŁÓWNY /

Ew. 6. Nr. 59697/II.

REFERAT INFORMACYJNY.

z dnia 1. stycznia 1931 roku.

P A N S T W A N A D B A L T Y C K I EŁ O T W A.Sprawy wojskowe.

Armja łotewska, pozostająca w stanie mobilizacji z dnia rozpoczęcia walk przeciw Bermondowi składa się obecnie z roczników w wieku od 20 do 30 lat i przekracza liczbę 30.000 ludzi.

Organizacyjnie skład armji łotewskiej przedstawia się następująco:

- | | | |
|----------------------|---|--|
| 1. dywizja piechoty | - | <u>Kurlandzka</u> w składzie:
1., 2., 3. i 13. p.p.,
3 szwadrony jazdy,
1 pułk artylerji,
1 kompanja techniczna,
i oddziały pomocnicze. |
| 2. dywizja piechoty | - | <u>Liflandzka</u> w składzie:
4., 5., 6., 7. p.p.,
1 szwadron Jazdy,
1 pułk artylerji,
1 kompanja techniczna,
i oddziały pomocnicze. |
| 3. dywizja piechoty | - | <u>Letgalska</u> w składzie:
8., 9. i Partyzancki p.p.
3 szwadrony jazdy,
1 pułk artylerji,
1 kompanja techniczna. |
| 4. dywizja piechoty: | - | <u>Zemgalska</u> w składzie:
10., 11. i 12. p.p.
1 szwadron jazdy,
1 pułk artylerji,
1 kompanja techniczna. |

Ogółem armja lotewska obecnie posiada:

oficerów -	1.405,
żołnierzy -	31.015,
kar.masz. -	645,
artylerji -	
dział -	100.
aut pancern.-	7
aeroplanów-	34.
poc.pancern.-	2,
tanków -	5, / patrz załącznik Nr.1./

Organizacja sztabów armji lotewskiej jest przeprowadzona na wzór b.sztabów rosyjskich. Istnieje Sztab Główny i Sztab Generalny. Ministerstwo Spraw Wojskowych obecnie zastępuje Sztab Główny. Oprócz Ministerstwa Wojny istnieje Rada Wojskowa, jako czasowy organ doradczy, w skład której wchodzi:

Generalowie Koper i Penike,

Pułkownik Carisons

" Aire,

" Later.

Naczelnym Wódzem jest gen. Ballodis, podlegający bezpośrednio Ministrowi Wojny, którym obecnie jest gen. Penike; Szefem Sztabu Generalnego jest Pułkownik Ramats. Kontrolerem administracyjnym Armji - b.kontroler armji ros. p. Hugon Meyron.; głównym intendentem - Pułkownik Danbits.

Taktycznie armja lotewska jest zgrupowana w czterech punktach: w Libawie 1.dywizja, / 1., 2. p.p. , 3.p.p. w Mitawie, 13. w Rozenówo, / 2.dywizja cała w okolicach Rygi, 3.dywizja cała w okolicach Rzeżycy. 4.cąła w okolicach Dźwińska. Niektóre oddziały 3. i 1.dywizji są przeznaczone obecnie na front, /

Podobne rozlokowanie armji, tłumaczy się z jednej strony sytuacją polityczną na Litwie, w związku z akcją gen. Żeligowskiego, oraz obawą uderzenia bolszewików.

Koncentracja wojsk bolszewickich w rejonie Smoleńska i na samej granicy koło Pskowa i Ostrowa zmusiły dowództwo

lotewskie do skierowania 3 pułków piechoty do rejonu Rzezczy, a planowana jakoby akcja gen. Żeligowskiego uderzenia wraz z Bałachowiczem na Łowę posłużyła pretekstem do zajęcia Możejek jako punktu węzłowego i silniejszego niż dotychczas obsadzenia granic Łotwy przed ewent. marszem Żeligowskiego na Dźwińsk, oraz

Minister Obrony Krajowej powołał do służby czynnej poborowych roczników 1895, 96, 97 z okolic Dźwińska, Rzezczy i Łowy oraz poborowych 1895 do 1900 zamieszkałych na byłych terytoriach rosyjskich, przyłączonych do Łotwy w wykonaniu Traktatu Pokojowego rosyjsko - lotewskiego. Powołanie tych roczników ma na celu zwolnienie z wojska znajdujących się obecnie na służbie czynnej poborowych starszych roczników.

Materiałne wyposażenie armii i stan moralny, zawdzięczając dobrym warunkom, w jakich się ona znajduje, przedstawia się dodatnio, pomimo intensywnej propagandy konspiracyjnie prowadzonej wśród żołnierzy i robotników przez agentów przedstawicieli sowieckiego Furstenberga-Haneckiego. Ostatnimi czasy zaczęły krążyć pogłoski, rozpowszechniane prawdopodobnie przez bolszewików, o mającym nastąpić przewrocie w armii lotewskiej i który był przewidywany w końcu grudnia.

W kołach oficjalnych istniał swego czasu projekt w razie ponownego wszczęcia działań wojennych między Polską a Rosją wydzielania armii ochotniczej dla współdziałania z Polakami. Po usunięciu głównego wyraziciela tego kierunku gen. Radzina, projekt powyższy upadł.

Sprawy wewnętrzne.

Projektowana na Łotwie reforma rolna przeprowadzona dotychczas nie została. Podział ziemi jak to było przewidziane w projekcie nie nadaje się do przeprowadzenia ze względu na brak inwentarza i robotników. Nie przeszkodziło to jednak do odebrania ziemi obywatelom Polakom i Niemcom, choć w ten sposób osłabił ich wpływ w Państwie.

Na posiedzeniu Komisji konstytucyjnej Parlamentu Lotewskiego odrzucono wniosek o obiorze prezydenta przez głosowanie powszechne. Uchwalono iż obiór prezydenta odbywać się będzie przez Parlament. W głosowaniu tem nawet przedstawiciele frakcji socjalistycznej głosowali przeciwko referendum.

Opinia publiczna oraz prasa, zaniepokojone w początkach akcją gen. Żeligowskiego, obecnie tę sprawą mniej się zajmują będąc zainteresowaną zniżką kursu rubli lotewskich, co pociągnęło za sobą zwiększenie drożyzny. Przedsięwzięte przez Rząd środki zapobiegawcze; zakaz wwożenia i wywożenia waluty zagranicznej, oraz nowa emisja, nie mogą w dostatecznej mierze zapobiedz pogorszeniu się kursu rubli lotewskich.

Sprawy zewnętrzne.

Stosunek oficjalny Lotwy do Polski jest bardzo dobry. Jednakże część społeczeństwa lotewskiego żywi względem Polski niewiarę i jest w obawie, że Polacy po okupacji Litwy zajmą Libawę, jako niezbędny dla Polski punkt wyjścia do morza i secesji od Niemiec. Wersje podobne są podawane i rozpowszechniane przez bolszewików, którym na rękę wzbudzenie nieufności i wytworzenie wrogiego nastroju względem Polski.

Stosunek Lotwy do Rosji sowieckiej przybrał mniej przychylny kierunek. Poseł sowiecki w Rydze Fürstenberg-Hanecki wspólnie z delegacją pokojową usilnie prowadzi agitację konspiracyjną, asygnując na propagandę ogromne sumy oraz służy jako pośrednik stałej komunikacji między komunistami Zachodniej Europy i Rosji.

Ambasador lotewski w Moskwie Wesmanis, wystosował kilka not do Rządu Sowieców w sprawie jeńców i reewakuacji ludności lotewskiej z Rosji, a Rząd Lotewski wstrzymał transporty jeńców wojennych do Rosji, wzamian bowiem wysłanych z partji w ilości 1500 jeńców, Rząd sowiecki nie odesłał ani jednego żołnierza lotewskiego.

Stosunek Lotwy do Estonji chwilowo przyjazny, pomimo to sprawa Walk nie uległ zapomnieniu. Niebezpieczeństwo bolszewic

kie, grożące jednakowo obydwóm Państwom, zbliża wzajemnie
Lotwę i Estonję.

Rząd Lotewski zgodził się na propozycję Prezesa Rządu
sowieckiej Rzeczypospolitej Ukrainńskiej - Rakowskiego, który
zapropozował oficjalnie Lotwie rozpoczęcie pertraktacji w
sprawie zawarcia oddzielnego pokoju z Sowiecką Ukrainą
opierając się na precedensach z Polską.

Anglicy zdecydowali się udzielić Lotwie wielkich kre-
dytów. Anglja jednak dużo straciła w oczach Lotyszów z po-
wodu interesowności i eksploatacji kraju, co zraża Lotyszów
względem swej dotychczasowej opiekunki.

W najbliższym czasie należy oczekiwać zwrotu w polityce
ekonomicznej Lotwy. Wiele ograniczeń w Handlu spowodowanych
przez wojnę ma być usuniętych. Zawdzięczając handlowym ste-
sunkom z Państwami Bałtyckimi, jak również handlowi wymien-
nemu z Rosją materialne zabezpieczenie kraju i jego aprewi-
zacja są w dobrym stanie. Otrzymując z Zachodu manufakturę,
wyroby fabryczne i materiały surowe, Lotwa wzamian za sól
sacharynę i kakainę otrzymuje z Rosji bydło i zboże.

/Załącznik Nr.1. i Nr.2./

27

Wybory do pierwszego parlamentu i jego wyniki.

Wybory do pierwszego Zgromadzenia zostały już ukoniecznione, a wyniki jego wykazały jak ważnym zmianom uległy ugrupowania dotychczasowe stronnictw politycznych.

Najbardziej charakterystyczna jest porażka kompletna szewinistyczno-demagogicznej partji narodowo-demokratycznej, na czele której stoja J. Tennisson, A. Birk, Jackson, Polk, Loth. Stronnictwo to, które przy wyborach do Konstytuanty uzyskało 31% wszystkich głosów, obecnie potrafiło zgromadzić zaledwie 10% wyborców.

Kłeskę dużą ponieśli socjal-demokraci. Rozporządzając przy wyborach do konstytuanty 37% wyborców, obecnie otrzymali zaledwie 17%, tracąc 20%, które częściowo nasiliły komunistów ze związków zawodowych i socjalistów niezależnych, dając im o 11% głosów więcej, zaś 9% poprzednich wyborców socjal-demokratycznych najwidoczniej zwróciło się ku stronnictwom bardziej umiarkowanym. Związki zawodowe, w których naczelna rolę odgrywają komuniści, przystąpiły do wyborów samodzielnie gromadząc zaledwie 5% wyborców.

Leвица zatem, do której trzeba zaliczyć socjal-demokratów, socjalistów niezależnych i komunistów, wyszła z wyborów osłabiona, tracąc niemal czwartą część swych dotychczasowych stronników.

Pozatem nie można przewidywać jakiegokolwiek blisku tych stronnictw, gdyż socjal-demokraci zwalczali zawsze socjalistów niezależnych a w stosunku do komunistów zajmują wybitnie wrogie stanowisko. Z stronnictw centrowych, poza narodowo demokratyczną partją pracy straciła 4% wyborców na korzyść bardziej prawicowego stronnictwa chrześcijańsko demokratycznego, zyskującego 3%. Bez-względne zwycięstwo odnosi prawica: partja agrarjuszcy, a słuszniej byłoby ją nazwać rolną, - "Maaliti", występującą przeciw ograniczeniu własności, żądającą odroczenia reformy rolnej a w polityce

zagranicznej dążąca nieoficjalnie do ewentualnego kompromisu z Rosją demokratyczną, zgromadza 31% wyborców, wyszukując w stosunku do poprzednich wyborów 17% ogółu głosujących. Zwyciężył zatem żywioł ziemiański i chłopski. Rolnik estoński ocknąwszy się od migotającej nimi burzy wojennej i złudnych haseł żywiołów skrajnych i komunistów żąda porządku i spokoju. Stronnictwo "Maalit" jest najbardziej popierane przez sfery wojskowe - z partji tej wchodzi do parlamentu generałowie Laidoner i Solota.

Przypuszczalny skład parlamentu estońskiego będzie następujący:

Związki zawodowe /komuniści/	3	posłów,
Socjaliści niezależni.	11	"
Socjal-demokraci.	18	"
Partja pracy.	23	"
" parodowo-demokratyczna.	10	"
" chrześcijańsko-demokt.	7	"
" rolna.	31	"
" ekonomiczna.	1	"
Niemcy	4	"
Rosjanie.	1	"

R a z e m..... 100 posłów.

Obecny państwowski parlament wchodzi się niezawodnie ze stronnictwa pracy, będącego obecnie u steru Rządu, i partji rolnej, między którymi toczą się pertraktacje o zawarciu odpowiednich kompromisów. Partja pracy która do wyborów, szukając większości oparła się o socjaldemokratów i w polityce zagranicznej zaczęła wchodzić na drogę coraz to częstszych kompromisów z bolszewikami. Obecnie łącząc się we współpracy z partją rolną zajmie w stosunku do bolszewików stanowisko mniej przychylne niż dotychczas tembardziej, że blok podobny uzyska bezwzględne poparcie partji chrześcijańsko-demokratycznej, a może liczyć również na zasadniczą współpracę reszty stronnictw, z wyjątkiem socjalistycznej. Blok partji pracy, rolnej i chrześ.

FINLANDJA.

Ekspert i import między Finlandją a Rosją sowiecką oficjalnie nie istnieje, jednakże daje się zauważyć znaczny ruch handlowy, noszący cechy kontrabandy. Rząd Fiński stara się zaradzić temu zjawisku przez ściślejsze obsadzenie granicy fińsko-bolszewickiej organami kontroli zorganizowanymi głównie przez Skyddskar /organizacja ochronna /, aż do chwili, kiedy zostaną nawiązane stosunki handlowe, które Finlandja ma zamiar w najbliższym czasie przeprowadzić. Zwłoka wynika jedynie z braku urządzeń kontrolnych na granicy, które Rząd Fiński obecnie w tempie przyspieszonym stwarza. Według traktatu Dorpackiego towary na drogach morskich nie będą podlegały kontroli wjazdów fińskich.

Sprawa Karelska.

Finlandja przez Traktat Dorpacki wyrzekła się popierania ruchu wolnościowego Karelskiego, ciąży jej jednak na sumieniu los Karelii. Chcąc zaradzić temu, wytworzona przez podpisanie traktatu pokojowego, na mocy którego Karelia zostaje oddana Rosji, jak również celem utrzymania posiadanych tam wpływów Finlandja nieoficjalnie i w niewielkich rozmiarach popiera pieniężnie Karelszczyków. Ostatnio udzieliła ona Karelii 400,000 Mk. fińskich. Karelszczycy ze swej strony, nie chcąc zrezygnować z dotychczas zajmowanego stanowiska, wyrażającego się w dążnościach wolnościowych i uniezależnieniu się od Rosji, prowadzą energiczną akcję, skierowaną do stworzenia wewnątrz kraju silnej organizacji wojskowej zdolnej do wykonania podjętych planów oraz zabiegają o moralne i materialne poparcie ich aspiracji przez Finlandję, Estonję i Polskę. Na obszarze Karelii istnieją obecnie 3 komitety polityczne Karelskie o różnym zabarwieniu: północny, Repola i południowy.

Północny i Repola utoją na stanowisku bezwzględnego odłączenia się od Rosji i utworzenia związku z Finlandją, do chwili, której wezwałaby Karelię, jako prowincja autonomiczną. Południowy zaś przy Okonczaj stoi na stanowisku federacji z Rosją.

Komitet ten przejawia w dość silnej formie sympatje rusofilskie. Wobec tych różności poglądów podjęcie jednolitej akcji karelskiej jest zagrożone. Przytem ruch ten o własnych siłach nie będzie się mógł należycie rozwinąć, gdyż brak mu jest środków materialnych.

Finlandja a konwencja wojskowa.

Stanowisko Finlandji co do zawarcia konwencji wojskowej między Państwami Nadbałtyckimi a Polską przeciwko Rosji, jest w dalszym ciągu negatywne. Aczkolwiek wojskowy delegat fiński przyjmuje udział w wymienionej konferencji, to jednakże Finlandja konferencji tej nie traktuje poważnie i omawianej konwencji, przynajmniej jeszcze teraz, nie podpisze. Wynika to z tego, iż Finlandja nie wierzy w pokojowe intencje Polski względem Rosji, przypuszczając, iż zbrojne stercie między temi Państwami na wiosnę będzie nieuniknione; podpisanie więc konwencji zobowiązywało by Finlandję do nowej wojny z Rosją, której stara się wszelkimi siłami uniknąć, aby narazicie po długim i wyczekującym stanie wojny, przejść do stosunków normalnych. Finlandja nie widzi ze strony Rosji możliwości jakiegokolwiek w przyszłości zatargu. Aspiracje Finów są bardzo umiarkowane, co gwarantuje Rosji spokój ze strony Finlandji. Po podpisaniu pokoju Finlandja stosuje ze swej strony dużą oględność i ostrożność w postępowaniu, zachowując się tak, aby nic nie mogło wpłynąć na zmianę istniejących stosunków z Rosją. Dużą uwagę poświęca obecnie Finlandja sprawom morskim. Wobec czego nadzwyczaj aktualnemi dla niej są kwestje neutralizacji Bałtyku i zawarcia konwencji morskiej z Lotwą i Estonią.

Program budowy floty Finlandji.

Wielki obszar fińskiego wybrzeża wywołuje konieczność oprócz obrony stałej w postaci fortyfikacji nadbrzeżnych i punktów obronnych z artylerją - posiadania obrony ruchomej w postaci floty wojennej, która jednocześnie będzie obrod-

dla pól zagród minowych.

Dlatego Rząd czuł się w obowiązku przedstawić na posiedzeniu dziennym kwestję o wznowieniu floty wojennej i w tym celu Sztab obrony wybrzeża ułożył projekt programu rozbudowy floty, podleg. urzędywistnieniu.

Z powodu sytuacji finansowej kraju, do programu budowy włączone są okręty tylko tych rodzajów, które są wygodne dla nawigacji na wodach fińskich szacher, a kwestja stworzenia floty morza otwartego nie była wcale rozpatrywana.

Zgodnie z projektem flota będzie się składała z następujących statków:

4 kontr-torpedowce o pojemności	1.500 ton.
8 torpedowców.	800 "
30 minow. łodzi motorowych małych.	13 $\frac{1}{2}$ "
4 łodzie podwodne.	250 "
1 łódź motorowa /dla obsługi podłódz./	702 "
6 kanonierek morskich.	600 "
1 transport dla opału w stanie płynnym.	771 "

Wymienione statki przeznaczone są jedynie dla obrony wybrzeża, lecz biorąc pod uwagę, że wybudowanie na wodach wewnętrznych /jezior. Ładożsk., Sajna i Pjacht/ ufortyfikowane punkty też potrzebują podtrzymania i w środkach wzajemnej łączności, do programu budowy włączono budowę 6 kanonierek dla wód wewnętrznych o pojemności 340 ton każda.

Suma ogólna budżetu przedstawia 560 milionów marek fińskich przy cenach obecnych.

Z powodu sytuacji finansowej kraju i projektowanej budowy większości okrętów na stoczniach miejscowych, wykonanie całego programu budowy obliczono na 6 lat, termin ten rozdzielony został na dwa okresy po 3 lata każdy.

Na pierwsze 3 lata niezbędne są 280 mil. mar. f. Do budżetu 1931 r. włączona została rozchodowa kwota w sumie 65 mil. marek. fińsk.

Państwa Bałtyckie zakończyły okres wymagań wojennych z Rosją Bolszewicką wstępując w nowy okres pokojowej rozbudowy życia państwowego. Pokój tych państw z Rosją Sowiecką ustalił definitywnie ich granice, osłabił wysiłek zbrojny stosowany dla utrzymania i zabezpieczenia obecnych granic, pozwalając wszystkim siły skierować dla pracy państwowej i twórczej.

Litwa, Estonia i Finlandja znacznie zredukowały swoje armje, zachowując etaty czasu pokojowego i redukując liczebność do minimum. Głównym zadaniem armji Państw Bałtyckich będzie obecnie stworzenie i wyćwiczenie kadr, które by stanowiły podstawę armji regularnej, pełnienie służby bezpieczeństwa na granicy wschodniej, przed pokojową inwazją propagandy bolszewickiej i walka z żywiołami destrukcyjnymi wewnątrz kraju.

Nawiszczenie stosunków politycznych i handlowych z Rosją Sowiecką spowodowało, iż pomimo pokojowych zapewnień Rosji propaganda bolszewicka w Państwach Bałtyckich ma szerokie zastosowanie i prowadzona jest stale i systematycznie. Rządy Państw Bałtyckich skutecznie zwalczają narzucany jej przez Rosję bolszewizm, stosując jaknajsurowsze zarządzenia, zmierzające do usunięcia wszelkich przeszkód, hamujących normalny rozwój młodych Państw.

Stanowisko Lotwy i Estonji w szeregu Państw Zachodnich nie jest jeszcze zdecydowane. Anglja uzależnia uznanie ich od wpływów jakie chciałaby tam uzyskać, Francja obawia się przez to osłabiania ekonomicznego Rosji, z którą ma znaczne obrachunki, Ameryka zaś kategorycznie odmówiła uznania powstałych na kresach byłego Imperjum Rosyjskiego Państw na wyjątkiem Polski i Finlandji. Lotwa i Estonia więc czynią bardzo energiczne zabiegi o uznanie ich do jutra i przyjęcie do Związku Dłgi Narodów.

Na posiedzeniu Komisji Ligi Narodów w Genewie 16 grudnia b.r. rozpatrywana była sprawa przyjęcia do Ligi Państw Bałtyckich. Jednakże wobec zamieszania panującego dotychczas na wschodzie Europy Komisja decyzji żadnej nie powzięła, zalecając pomimo to udział Państw Bałtyckich w pracach organizacyjnych technicznych Ligi Narodów.

Nie przyjęcie Państw Bałtyckich do Ligi Narodów wywołało bardzo niekorzystne wrażenie w kołach politycznych litewskich. Prasa litewska zaznacza, że w chwili, kiedy caodziło o stworzenie frontu przeciwko bolszewickiego Ententa usnała Litwę de facto, obecnie zaś, kiedy niebezpieczeństwo minęło, wstrzymuje się od usnania Państw Bałtyckich de jure i przyjęcia ich do składu Ligi Narodów.

WACHELNE BOWUDŁO DO WOJAK POLSKICH

ADJUTANTURA GENERALNA

WARSZAWA

L. D. 14067, dnia 10/11 1921.

5